

136. Dices. Hoc quidem procedere spectato jure civili: secus autem esse dicendum de jure canonico, utpote cum secundum hoc ac præscriptionem sufficiat bona fides possidentis; ut c. *Si diligenti* juncta Glossa γ . *Bona fides*, et cap. ult. h. t. cum similibus. Resp. neg. assumptum; tum quia circa præsentem controversiam nullum habemus textum contrarium in jure canonico; et consequenter stabitur claræ decisioni juris civilis, juxta superius in procemio, l. I. *Decretalium* n. 225. et seqq.; tum quia sicut jure civili, ita et Pontificio, hæres repræsentat personam defuncti; atque idcirco ex hac repræsentatione censetur habere malam fidem: non quidem veram (uti supponitur) sed fictam, seu fictione juris inductam, eo quod hæres censeatur eadem persona cum defuncto; uti notat Abbas, et Covarruvias, ubi supra. Tum tandem, quia hæres tenetur ad exonerandam conscientiam defuncti, cap. ult. *de Sepulturâ*, atqui non aliter poterit exonerare conscientiam defuncti, nisi restituendo rem, quam ipse mala fide possederat; prout cum aliis argumentatur Abbas cit. n. 30. ergo.

137. *An hæres immediatus bona fide possit saltem longissimo tempore præscribere rem a defuncto mala fide possessam?* — Urgebis, jus civile locis supra n. 61. citatis, non impedit præscriptionem longissimi temporis, videlicet triginta vel quadraginta annorum etiam cum mala fide; ergo mala fides defuncti non obstat hæredi bona fide rem præscribendi saltem annis triginta, dummodo nolit uti accessione possessionis ipsius defuncti. Antecedens probatur ex l. *Sicut in rem.* et l. *Si quis emptionis.* c. *de Præscriptione*. *triginta vel quadraginta annor.* ergo. Nec dicas, hujusmodi leges fuisse correctas per jus canonicum, cap. ult. h. t. Nam contra est: quia jus canonicum loc. cit. loquitur solummodo de vera mala fide, quæ peccatum involvit; non autem de ficta mala fide, utpote quæ nullam ex parte hæredis peccatum involvit. Resp. negando antecedens; cum consequentia suæ probationis; idque ob responsionem inter arguendum relatam. Ad hujus impugnationem dicitur: quamvis ob ipsam Covarruvias loc. cit. n. 5. et Lessius n. 42. cum nonnullis aliis probabile censeant, quod mala fides defuncti non obstat hæredi bona fide præscribenti annis triginta: simulque fatendum sit, oppositum istius sententiæ ex cit. cap. ult. h. t. non evinci, ob rationem jam allatam; quia videlicet in eo duntaxat

est sermo de vera mala fide, seu peccatum involvente, non autem de ficta: nihilominus istud probatur aliunde. Et primo quidem ex eo: quia hæres succedit in jus defuncti, imo omne jus suum causatur a defuncto; sicque propter vitium defuncti, transit res in ipsum cum suo onere; ergo sicut defunctus malæ fidei, rem illam nullo tempore potuit præscribere, ita nec hæres ejus. Abbas cit. cap. ult. n. 30. h. t.; Fachineus lib. VIII. *Controvers. jur.* cap. xxvii. et alii. Deinde id ipsum confirmatur ex eo: quia hæres etiam de jure canonico repræsentat personam defuncti (quæ repræsentatio, simulque mala fides ficta, non extinguitur spatio triginta annorum) teneturque ad exonerandam conscientiam defuncti; ergo hoc ipso probabilius est, juri conformius, dictam obligationem lapsu triginta annorum non extingui, neque eidem præscribi posse. Lessius cit. n. 42; Pirhing h. t. n. 72; Sylvester γ . *Præscriptio* I. n. 8; Abbas, Fachineus, ubi supra, et alii.

138. *Hæres mediatus bona fide præscribit tempore ordinario.* — Dicitur notanter n. 134. « hæres immediatus. » Quia hæres mediatus, id est, hæres primi hæredis, potest rem tempore ordinario præscribere, quam bona fide prior hæres possederat. Ratio est, quia hæres hæredis non amplius habet malam fidem fictam, utpote quam jura induxerunt ex sola vera mala fide defuncti, ob repræsentationem ejus in hærede. Accedit, quod fictio non pariat fictionem. Covarruvias loc. cit. n. 7; Lessius n. 43; Pirhing h. t., n. 70. et alii, istud intelligentes, dummodo hæres mediatus et bona fide possidens incipiat præscriptionem, computando videlicet solum tempus, quo ipse possedit, non autem connumerando tempus, quo possedit suus antecessor.

139 et 140. *Idem dicendum de donatario, vel officio. Ac successore in dignitate, beneficio, vel officio.* — Hoc ipsum multo magis procedit in successore singulari, puta, in donatario, vel emptore, cui primus hæres rem ejusmodi bona fide donavit, vel vendidit: quia ille personam defuncti non repræsentat, sicque tempore ordinario præscribere poterit. Hinc $\S$. *Sed tamen*. *Instit. de Usucapion.* dicitur: « Si hæres rem defuncto commodatam, aut locatam, vel apud eum depositam, existimans hæreditariam esse, bona fide accipienti vendiderit, aut donaverit, aut dotis nomine dederit, qui in is, qui acceperit, usucapere possit, dubium non est. »

Quinimo etiam successor in dignitate, beneficio vel officio, qui personam defuncti, vel antecessoris sui minime repræsentat, potest cum bona fide præscribere rem a defuncto, vel antecessore suo mala fide possessam; dummodo non computet tempus illud, quo alter mala fide possedit. Glossa c. *De quarta*. γ . *Se posse tueri*, et Abbas ibid. n. 9; Felinus n. 23. h. t., Covarruvias cit. part. II. in c. *Possessor*. $\S$ 9. n. 7; Pirhing h. t. n. 72. et alii. Ratio est, quia talis non possidet dignitatem, Beneficium vel officium, jure sui antecessoris, sed mediante legitimo collatore, ergo non est, cur ipsi bonam fidem, debeat nocere mala fides antecessoris sui, quominus possit præscribere rem a se bona fide possessam.

141. *Hæres potest rem a defuncto mala fide possessam bene præscribere ex alio titulo quam hæreditatis.* — Dicitur etiam eod. n. 134. ex titulo *Pro hærede*. Quia potest hæres rem a defuncto mala fide possessam bene præscribere, si ipsam acquisivit alio titulo, quam titulo hæreditatis: puta, si defunctus ante mortem suo futuro hæredi vendidit, aut donavit rem alienam, quam iste bona fide accepit, atque possedit: potest enim eam debito tempore præscribere, juxta textum l. *An vitum.* ff. *de Diversis et temporalib. præscriptione* ubi Glossa in casu; Covarruvias d. $\S$ 9, n. 6, vers. *Quartum*; Pirhing h. t., n. 69. et alii.

142. *An ad omnem prorsus præscriptionem requiratur titulus?* — Quæritur IV. An ad omnem prorsus præscriptionem requiratur justus titulus? Resp. Negative, intelligendo istud de aliquo speciali, puta emptionis, donationis, vel hujusmodi; non autem de titulo illo vel de generali *Pro suo*: constat enim, quod hic semper debeat intervenire, cum alioquin quis non possideret rem nomine proprio, vel saltem non cum bona fide. Ratio conclusionis taliter explicatæ, desumitur ex cap. I. h. t. in 6. ubi expresse dicitur, quod « ei, qui rem præscribit ecclesiasticam, si sibi non est contrarium jus commune, vel contra eum præsumptio non habeatur, sufficiat bona fides. » Concordat textus c. *De quarta* 4. et c. *Ad aures* 6. et cap. ult. h. t. ubi nulla prorsus fit mentio de titulo; et tamen interveniente bona fide, et possessione legitimo tempore continuata, admittitur præscriptio. Et hinc in bonis privatorum procedere præscriptionem triginta annorum sive titulo, cum communi doctorem dicitur infra n. 155.

143. *Titulus requiritur ad præscriptionem in duobus duntaxat casibus: nempe ut compleatur breviori, seu ordinario tempore; et quando jus commune resistit præscribenti.* — Igitur ad præscriptionem requiritur titulus specialis in duobus duntaxat casibus. *Primo*, ut præscriptio compleatur breviori, seu ordinario tempore, juxta dicta superius n. 125. *Secundo*, quando jus commune resistit præscribenti, vel alias habetur præsumptio contra ipsum. Ratio est, quia ad præscriptionem requiritur bona fides: sed quando præscribenti est contrarium jus commune, vel habetur præsumptio contra ipsum, hoc ipso censetur abesse bona fides, nisi allegando specialem titulum possit talis præsumptio tolli, seu mala fides purgari; ergo ad eam tollendam, atque purgandam malam fidem, requiritur allegatio cujusdam specialis tituli. Atque hoc ipsum patet ex c. *Si diligenti*. 17. h. t. et cap. I. eod. in 6. cujus verba n. 121. jam sunt relata.

144. *Nisi allegetur præscriptio immemorialis. Possessio temporis immemorialis est instar tituli, imo melior titulus de toto mundo.* — Fatendum tamen, quod in hoc posteriori loco istud limitetur illis verbis: « Nisi tanti temporis allegetur præscriptio, cujus contrarii memoria non existit. » Siquidem ipsa temporis immemorialis continuata possessio, est instar tituli, imo qua non potest allegari melior titulus de toto mundo, ut loquitur Fagnanus in c. *Cum apostolica* n. 6. *De his, quæ sunt a prælati*, etc. post Rotam decis. 642. n. 2. part. IV. divers. et decis. 150. n. 4. part. V. recent. dummodo sit capacitas in possidente, ut bene limitat. Fagnanus loc. cit. n. 7. et c. *Cum contingat*. n. 8. et seqq. *de Foro competenti* citans plures alios. Quid autem intelligatur per possessionem, seu præscriptionem temporis immemorialis, patet ex dictis supra n. 122. et seqq.

145. *Non omnis præscriptio est contra jus commune, licet sit contra jus privati.* — Dices. Si ad præscriptionem, cui jus commune resistit, requiritur titulus specialis, ergo hoc ipso ad omnem præscriptionem requiritur titulus specialis: atqui istud est contra datam conclusionem; ergo. Probatur sequela maj. Quia omnis præscriptio est contra jus commune, quo decernitur, ut jus suum cuique tribuatur; ergo. Resp. neg. sequel. major. cum antecedenti suæ probationis. Quia, licet omnis præscriptio sit contra jus hominis privati, negligentis tempore debito rem

suam repetere : non tamen omnis est contra jus commune. Quinimo jus commune induxit legem de præscriptione, tam ad puniendam quorundam desidiam, res suas longo tempore repetere negligentium ; tum etiam ad conservandam publicam pacem reipublicæ, ac sopiendas infinitas propemodum lites, quæ alioquin oriri possent. Unde etiam fit, quod completa semel bona fide per alterum præscriptione, amittat prior dominus jus suum ad rem, quam tempore legibus definito non repetivit, aut repetere neglexit.

146. *In materia præscriptionis, ac tituli ad eam requisiti, non est differentia inter jus civile et canonicum.* — Urgebis. Citato cap. 1. de Præscription. in 6. fit solum sermo de præscriptione rerum ecclesiasticarum, ibi : « Qui rem præscribit ecclesiasticam : » ergo dispositio illius decretalis non est extendenda ad præscriptionem rerum civilium, seu profanarum, quamvis jus commune sit contrarium præscribenti. Resp. neg. consequent. Quia in materia præscriptionis, ac tituli ad eam requisiti, nulla est differentia inter jus civile et canonicum ; eo quod in tali casu de jure canonico exigatur titulus propter præsumptam malam fidem : adeoque, cum agatur de peccato excludendo, standum erit juri canonico etiam in foro civili ; prout recte notat Abbas c. *Si diligenti* n. 35. h. t. et Covarruvias lib. 1. *Variar. resolut.* cap. xvii. n. 7. citans alios.

147. *Textus in cap. 1. h. t. in 6. procedit, quando jus commune fortiter resistit præscribenti.* — Instabis. Præscribenti servitutem in alio fundo, adversatur præsumptio juris communis (nam quodlibet prædium præsumitur liberum, nisi probetur contrarium, arg. 1. *Altius. C. de Servitut.* cum concordantiis ibidem a Glossa adductis) et tamen ad præscribendam servitutem in alieno fundo, non requiritur titulus text. clar. 1. *Si quis diuturno ff. Si servitus vindicetur*; ergo. Resp. neg. anteced. Quia, ut notat Covarruvias loc. cit. n. 7. quod quis habeat jus servitutis in alieno prædio, non est contra jus commune, sed tantum quamdam præsumptionem juris naturalis, juxta cit. 1. *Altius.* Cæterum (subdit idem auctor) textus in cap. 1. h. t. in 6. procedit, quando jus commune fortiter resistit præscribenti, attribuendo videlicet alteri talem rem, prout decimæ, de quibus ibidem est sermo, attribuuntur parochi. Concordat Abbas c. *Si diligenti* n. 20. h. t. ubi ait, quod cit. cap. 1. eod. in 6. procedat in præsumptione urgenti, non autem in qualibet præ-

sumptione. Fatendum tamen, quod plures doctores velint, illud esse speciale in servitutibus præscribendis, utpote in quibus præsumptio libertatis versatur circa modicam læsionem.

§ VI.

DE TEMPORE AD COMPLENDAM PRÆSCRIPTIONEM RERUM, SERVITUTUM, ET ACTIONUM REQUISITO.

148. *Res mobiles privatorum cum titulo, et bona fide, præscribuntur triennio : immobiles per longi temporis possessionem. Longum tempus quod censeatur in jure.* — Quæritur 1. Quantum temporis requiratur ad præscriptionem rerum tum mobilium, tum immobilium, contra privatos? Resp. 1. De facto res mobiles privatorum cum titulo et bona fide, usucapiuntur triennio : res immobiles autem per longi temporis possessionem ; id est, decennio inter præsentem, et viginti annis inter absentes. Ita nunc communis ; atque seclusa omni locorum differentia, rejectaque annali exceptione prius usitata, habetur expressum in 1. un. c. de Usucapion. transformand. et § 1. Instit. de Usucapion. In quo posteriori loco cum primis fit mentio de bona fide, ac justo titulo, illis verbis : « Jure civili constitutum fuerat, ut qui bona fide ab eo, qui dominus non erat, cum crederet eum dominum esse, rem emerit, vel ex donatione, aliave quamvis justa causa acceperit, » etc. Atque infra loquendo de rebus qualiter acquisitis, atque possessis jungitur : « Cautum est, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero per longi temporis possessionem (id est, inter præsentem decennio, inter absentes viginti annis) usucapiuntur. » Hæc ibi. Pro cujus intelligentia

149. *Res mobiles et immobiles, quæ? —* Notandum est primo, quod « Res mobiles » dicantur hæc, quæ loco moveri possunt : ut vestis, animalia, naves, et similia. « Res immobiles » e contra sunt, quæ loco non moventur : ut ecclesia, domus, agri, prædia, et hujusmodi.

150. *Nomine immobilium etiam veniunt beneficia, census, redditus, jus patronatus, etc., ac jura et actiones ad immobilia.* — Porro nomine « immobilium » etiam veniunt beneficia, census, redditus, jus patronatus, ususfructus, et servitutes. Hæc enim omnia fixa manent, et instar immobilium afferunt fructum, et commoditatem suam : uti argumentatur

Lessius lib. II. cap. vi. n. 25. et concordat textus in Clem. *Exivi.* § *Proinde de Verb. signif.* ibi : « Cumque annui redditus inter immobilia censeantur a jure. » Rursus nomine immobilium comprehenduntur jure, et actiones ad immobilia. Dicitur notanter ; « ad immobilia : » nam jure, et actiones ad mobilia ; v. g. ad equum, vestem, etc. dicuntur res mobiles, non minus, ac ipsemet equus, vestis, etc. Siquidem accessorium naturam sequitur principalis ; juxta reg. 42. jur. in 6.

151. *Præsentem, et absentes, qui dicuntur? —* Notandum ulterius, quod quantum ad propositum, « Præsentem » dicantur, qui in eadem provincia commorantur, sive res præscribenda sit pariter in illa provincia, sive in vicinia, sive alibi, aut etiam trans mare. Hoc enim nihil importat, cum dominium rei, et jus vindicationis incorporale sit, ac proinde, ubicunque res posita sit, ejus dominium a domino repeti possit, 1. *Cum in longi.* juncta Glossa §. *In eadem provincia.* C. de Præscription. longi tempor. E contra vero « Absentes » dicuntur illi, qui in diversis provinciis habitant.

152. *Provinciae nomine, quid intelligatur? —* Porro nomine « Provinciae » impræsentiarum intelligitur locus, qui olim ab eodem præside regebatur. Quia vero de facto plures sunt civitates, quæ habent sua propria regimina, sive proprium gubernatorem, qui soli principi, vel senatui subest ; de singulis talibus territoriis idem nunc est dicendum, quod superius est dictum de provinciis : videlicet, « Præsentem » esse, qui in eodem tali territorio ; « Absentes » autem, qui in diversis territoriis habitant. Glossa cit. 1. *Cum in longi.* §. *Id est una provincia,* et Bartolus ibid. ac sequuntur alii passim.

153. *Quid, si quis quibusdam annis fuit absens, quibusdam præsens. —* Resp. II. « Quod si quis quibusdam annis præsens sit, quibusdam absens, adjiciuntur ei super decennium tot anni, quot anni ex decennio fuit absens. » Ita loquitur Aut. *Quod si quis.* C. de Præscrip. longi tempor. Quæ quidem communiter sic intelligitur, quod unus annus præsentis æquivalet duobus annis absentis ; et vicissim duo anni absentis, faciunt unum annum præsentis : adeoque, si quis per octo annos præsens fuerit, et deinde per duos absens, alii duo anni sint supperaddendi ; ita ut hæc præscriptio ante annos duodecim non compleatur.

154. *Res vitiosæ, seu furtivæ non possunt*

triennio usucapi. Usucapio in rebus mobilibus non facile procedit. — Cæterum ab usucapione trienniali excipiuntur res vitiosæ, id est, furtivæ, vel vi possessæ. Tales enim non possunt triennio usucapi : non tantum a fure ipsomet, vel per vim possidente, (nam his alia ratione usucapio non competit, quia scilicet mala fide possident) sed nec a quocunque alio tertio, quamvis eas bona fide a fure, vel ab aliis emerit, aut quocunque alio titulo acceperit, text. clar. § *Furtivæ.* Instit. de Usucapion. Ubi proinde merito subjungitur, quod usucapio in rebus mobilibus non facile procedit : quia plerumque, qui primus rem alienam vendidit, furtum commisit ; quinimo scienter rem alienam vendens, hoc ipso committit furtum. Verum hoc intelligit de usucapione trienniali : nam res hujusmodi furtivas a bone fidei possessore posse præscribi spatio triginta annorum, tenet communis doctorum ; estque jam dictum supra § 2. n. 27. et seqq. nonnullæ aliæ limitationes declarantur.

155. *Bona tam mobilia, quam immobilia privatorum, sine titulo, sed cum bona fide, præscribuntur triginta annis.* — Resp. III. Ad præscribendam bona tam mobilia, quam immobilia privatorum sine titulo (supposita tamen bona fide ex parte præscribentis) requiritur, et sufficit tempus triginta annorum. Ita communis ; et habetur 1. *Sicut in rem.* C. de Præscript. triginta vel quadraginta annor. ubi generaliter dicitur : « Si quis res, vel jus aliquod postuletur, vel persona qualicumque actione vel persecutione pulsetur, nihilominus erit agenti triginta annorum præscriptio metuenda, » etc. Concordat textus c. *Sanctorum.* 3. h. t. ubi ecclesia per quietam et sinceram, hoc est (ut explicat Glossa ibid.) bona fide continuatam possessionem triginta annorum, præscribit rem et possessiones privati. Neque in hoc casu (sive loquendo de præscriptione longissimi temporis, nempe triginta vel quadraginta annorum) adhibetur distinctio inter absentes, et præsentem : nam neque jus eam adhibet ; ubi autem jus non distinguit, neque nos distinguere debemus, 1. *De pretio.* ff. de Publiciana in rem action. ubi Summarium, et doctores passim.

156. *Servitus mere personalis nullo tempore præscribitur, bene tamen libertas hominis.* — Quæritur II. Quanto tempore præscribantur jura servitutum, aut mediante alterius præscriptione admittantur ? Hæc quæstio proce-